

Pojęcia z zakresu Ginekologii

Abrazja - wyłyżeczkowanie (wyłyżeczkowanie lub frakcjonowanie, pobranie materiału) z kanału szyjki macicy i ścian jamy macicy - zabieg polegający na rozszerzeniu kanału szyjki macicy i pobraniu materiału z kanału szyjki i jamy macicy w celach terapeutycznych i diagnostycznych.

HSG - jest jednym z wielu badań bardzo przydatnym w diagnozowaniu przyczyn niepłodności kobiecej. Pozwala na uwidocznienie zmian anatomicznych narządu rodowego za pomocą zdjęć rentgenowskich wykonywanych po podaniu środka cieniującego. Najczęściej wykorzystywana jest do oceny kształtu, budowy macicy i drożności jajowodów.

HSC - histeroskopia - badanie to polega na oglądaniu wnętrza macicy w powiększeniu przy pomocy specjalnego przyrządu optycznego) nazywanego histeroskopem, który wprowadzony jest poprzez kanał szyjki macicy do jamy macicy.

Przy pomocy dodatkowych instrumentów wprowadzonych przez histeroskop do jamy macicy można pobierać wycinki śluzówki do badania histopatologicznego oraz wykonywać niektóre zabiegi operacyjne np. usunięcie polipów, mięśniaków macicy.

Laparoskopia - wykonywana jest w celach diagnostycznych lub umożliwia również przeprowadzenie pewnych zabiegów operacyjnych. Jako metodę diagnostyczno - operacyjną laparoskopię wykorzystuje się w przypadku niepłodności o nieustalonej przyczynie, nieokreślonych bólów w obrębie miednicy mniejszej czy też w operacjach guzów jajników, mięśniaków macicy, ciąży pozamacicznej. Umożliwia także pobranie wycinków do badania histopatologicznego i wymazów na badanie bakteriologiczne z narządów wewnętrznych bez konieczności otwierania jamy brzusznej.

Kolposkopia - polega na oglądaniu w powiększeniu powierzchni szyjki macicy, ujścia zewnętrznego kanału szyjki oraz pochwy i sromu przy pomocy urządzenia optycznego - kolposkopu. Jest to mikroskop, przy użyciu którego można uzyskać "trójwymiarowy obraz", w powiększeniu od 4 do 50 razy (a przy użyciu kolpomikroskopu - do 400 razy). W badaniu ocenia się strukturę przestrzenną nabłonka, jego barwę, układ i przejrzystość oraz rysunek naczyń krwionośnych. Ułatwia precyzyjne pobranie wycinka tkanek z miejsc najbardziej „podejrzanych” .

Biopsja szyjki macicy - wycinek to niewielki fragment tkanki, który jest pobierany z nieprawidłowo wyglądającego miejsca na szyjce macicy. W trakcie wykonywania tego zabiegu większość kobiet odczuwa jedynie delikatne uszczypnięcie. Pobrany wycinek zostaje

następnie przesłany do pracowni w celu wykonania badania histopatologicznego. Skutkiem ubocznym pobrania wycinka może być niewielkie plamienie przez 3 - 4 dni.

Zapalenie gruczołu Bartholina - choroba występująca najczęściej między 20 a 40 rokiem życia, z reguły jednostronnie. Spowodowana jest przeważnie przez gronkowce, paciorkowce lub ziarenkowce (*gonokoki*), które, po wniknięciu przez przewody wyprowadzające, wywołują stan zapalny gruczołu Bartholina. W przebiegu choroby dochodzi zazwyczaj do niedrożności ujścia gruczołu i nagromadzenia treści ropnej, następnie może dojść do perforacji i wycieku ropy do przedsionka pochwy lub na powierzchnię skóry. Leczenie polega na wycięciu okienka na wewnętrznej powierzchni wargi sromowej mniejszej w celu zapewnienia drogi odpływu zalegającej treści (marsupializacja). Stosowanie antybiotyków jest konieczne tylko w przypadku potwierdzonej obecności gonokoków.

Polipy macicy - są uszypułowanymi strukturami rozwijającymi się z nabłonka wyścielającego jamę lub kanał szyjki macicy. Najczęściej pojawiają się między 30 a 50 rokiem życia, a w okresie pomenopauzalnym stają się bardzo rzadkie.

Mięśniaki macicy - zaliczane są formalnie do łagodnych guzów nowotworowych. Oznacza to, że komórki mięśniowe, z których zbudowana jest macica namnażają się nadmiernie w określonym regionie narządu, tworząc guz - mięśniak. Wbrew temu, z czym większości z nas kojarzy się słowo nowotwór, mięśniaki mają charakter całkowicie łagodnych rozrostów. Często są przyczyną nieprawidłowych krwawień i dolegliwości bólowych, wyjątkowo rzadko mogą ulec złośliwieniu.

Dysplazja szyjki macicy - wykrywana jest wstępnie w badaniu cytologicznym lub kolposkopowym, a ostateczne rozpoznanie daje badanie histopatologiczne. Dysplazja przebiega zazwyczaj bezobjawowo (czasami występują upławy i plamienia po stosunkach).

Endometrioza - słowo „endometrium” po łacinie oznacza śluzówkę jamy macicy, która w trakcie cyklu miesięcznego kobiety ulega przemianom pod wpływem hormonów. W przypadku gdy ognisko endometrium tworzy się poza jamą macicy rozpoznajemy endometriozę. Ognisko to najczęściej dotyczy jajników, jajowodów, otrzewnej, ale może wystąpić w całym ciele. Prowadzi to do dolegliwości bólowych, niepłodności.

Policystyczne jajniki - zespół wielotorbielowatych jajników, zaburzenie **endokrynne**, które dotyka 10-15% kobiet w okresie reprodukcyjnym. Jest najczęstszym zaburzeniem **hormonalnym** u kobiet w wieku rozrodczym, a także najczęstszą przyczyną **niepłodności**. Objawy oraz stopień ich nasilenia różnią się bardzo pomiędzy kobietami.

Pojęcia z zakresu położnictwa

Perinatologia - obecnie często używa się terminu: perinatologia do określenia nauki zajmującej się szeroko pojętą opieką prenatalną. W tym pojęciu kryje się nie tylko okres "okołourodzeniowy". Opieka prenatalna jest definiowana jako opieka ciągła, obejmująca planowanie rodziny, opiekę prekoncepcyjną (sprzyjającą zajściu w ciążę), przedporodową, śródporodową, poporodową, interkoncepcyjną oraz opiekę nad noworodkami i niemowlętami do pierwszego roku życia.

Coraz częściej używa się także pojęcia medycyny matczyno- płodowej dla podkreślenia faktu, iż dbałość o kobietę ciężarną jest w równym stopniu dbałością o płód.

Ciąża ektopowa - ciąża pozamaciczna - rozwój płodu poza jamą macicy. Podobnym, lecz nieco szerszym terminem jest ciąża ektopowa - zawiera ona w sobie wszystkie przypadki implantacji zarodka poza jamą macicy oraz ciążę szyjkową (czyli ciążę wewnątrzmaciczną, choć w nieprawidłowym miejscu). Może stanowić często zagrożenie życia kobiet.

Poronienie - poronieniem określa się wydalenie lub wydobycie z ustroju matki płodu, który nie oddycha ani nie wykazuje żadnego innego znaku życia, jak czynność serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli, o ile nastąpiło to przed upływem 22 tygodnia ciąży (21 i 7 dni).

Gestoza - EPH-gestoza, "zatrucie ciążowe" (obecnie PIH) to występujący w drugiej połowie ciąży (po 20 tygodniu), głównie u pierwiastek, zespół objawów chorobowych wyrażający się obrzękami (E), białkomoczem (P) i nadciśnieniem tętniczym (H). Stanem przedrzucawkowym.

Wielowodzie - nadmierna ilość płynu owodniowego w czasie ciąży. Wielowodzie rozpoznaje się, gdy ilość płynu w III trymestrze ciąży wynosi ponad 2000 ml. Diadnastyka - badanie USG z oceną ilości płynu owodniowego.

Małowodzie - i bezwodzie to stany, w których ilość **płynu owodniowego** jest za mała. Małowodzie rozpoznaje się w badaniu USG.

Przedwczesne odpływanie wód - przedwczesne odpłynięcie płynu owodniowego stanowi zagrożenie dla płodu. Najczęściej prowadzi do wystąpienia porodu przedwczesnego. Sączenie lub wyciek płynu owodniowego są dowodem na to, że została przerwana ciągłość błon płodowych. Bardzo istotne jest różnicowanie odpłynięcia płynu owodniowego z nietrzymaniem moczu. Ucisk ciężarnej macicy na pęcherz moczowy może powodować

wyciekanie niewielkiej ilości moczu często mylone z sączeniem płynu owodniowego. Jeżeli płyn odpływa w pozycji leżącej może to sugerować, że są to wody płodowe a nie mocz.

Entonox - gaz rozweselający, jest znany od szeregu lat w krajach Unii Europejskiej, zwłaszcza w Wielkiej Brytanii. Stosuje się go celem łagodzenia dolegliwości bólowych.

Znieczulenie zewnątrzoponowe - forma znieczulenia regionalnego z grupy blokad centralnych, w której leki przerywające przewodnictwo nerwowe podaje się do przestrzeni między ścianą kostną kanału kręgowego, a oponą twardą otaczającą rdzeń kręgowy. Z tej przestrzeni leki rozprzestrzeniają się do płynu mózgowo-rdzeniowego przez oponę twardą oraz oddziałują na nerwy rdzeniowe wychodzące poza kanał kręgowy. Znieczulenie charakteryzuje się mało dynamicznym początkiem znieczulenia, możliwością wykonania w dowolnym odcinku kręgosłupa oraz możliwością wykonania ciągłego znieczulenia zewnątrzoponowego po wprowadzeniu do przestrzeni zewnątrzoponowej specjalnego cewnika.

Wcześnieactwo - urodzenie dziecka między 22 a 37 tygodniem ciąży (przed 259 dniem ciąży). Poród przed 32 tygodniem ciąży określane są jako skrajne wcześniactwo. Mimo polepszenia opieki prenatalnej częstość występowania wcześniactwa nie uległo zmniejszeniu.

Vacuum extractor - użycie próżniociągu w czasie porodu drogą pochwową ze ściśle określonych wskazań położniczych po wykluczeniu przeciwwskazań. Wspomaga poród siłami natury.

Cięcie cesarskie - zabieg **chirurgiczny**, polegający na rozcięciu powłoki brzusznej oraz **macicy** (dawniej pionowo, obecnie poziomo na granicy trzonu i szyjki macicy) i wyjęciu **dziecka**. Zazwyczaj wykonuje się go, gdy naturalny **poród** jest niemożliwy. Przeprowadza się go w **znieczuleniu (zewnątrzooponowym lub podpajęczynówkowym)** wyjątkowo w znieczuleniu ogólnym. Cięcie cesarskie wykonuje się ze wskazań medycznych.

Połów - okres z reguły trwający sześć tygodni, w czasie którego dochodzi do cofania się zmian, które wystąpiły w organizmie kobiety w czasie **cięży** i **porodu**. W czasie połogu następuje:

- zwijanie się macicy (obkurczanie macicy połączone ze zmniejszeniem jej masy nawet 20-krotnie - od 1000g bezpośrednio po porodzie do około 50g po kilku tygodniach karmienia piersią.
- gojenie ran poporodowych (rana po oddzieleniu łożyska, rana krocza, ew. rana po cięciu cesarskim)
- rozpoczęcie wydzielania pokarmu przez gruczoły mleczne
- ponowne podjęcie czynności jajników.

Bby Blue - huśtawka nastrojów występująca po narodzeniu dziecka, trwająca od 3 do 7 dni.

Fenyloketonuria - wrodzona, uwarunkowana genetycznie choroba polegająca na gromadzeniu się w organizmie i toksycznym wpływie aminokwasu - fenyloalaniny.

Pojęcia ogólne

Badanie lekarskie - badanie przeprowadzone osobiście przez lekarza w czasie postępowania z pacjentem. Formalnie dzieli się na badanie podmiotowe (zbieranie wywiadów, anamneza) i badanie przedmiotowe (fizykalne).

Badanie podmiotowe - wszystkie dane dotyczące aktualnego schorzenia i chorób współistniejących, aktualnie przyjmowanych leków, schorzeń występujących w rodzinie oraz dane dotyczące nałogów, trybu życia oraz sytuacji społecznej pacjenta

Badanie przedmiotowe - obserwacja pacjenta, badanie poszczególnych układów uwzględniające specyfikę poradni oraz wykonanie zabiegów diagnostyczno - leczniczych

Choroba - jedno z podstawowych pojęć medycznych, ogólne określenie każdego odstępstwa od stanu określanego jako pełnia zdrowia organizmu.

Diagnoza - rozpoznanie choroby, na którą cierpi pacjent na podstawie objawów stwierdzonych w badaniu podmiotowym i przedmiotowym oraz w oparciu o wyniki badań laboratoryjnych i obrazowych

Dokument ubezpieczenia - legitymacja ubezpieczeniowa pracownicza, legitymacja emeryta/rencisty, zaświadczenie o opłacaniu składki na ubezpieczenie zdrowotne, dowód wpłaty składki do KRUS (dowód za ostatni miesiąc), legitymacja studencka, dokumenty na podstawie przepisów o koordynacji (Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego, certyfikat zastępczy, poświadczenie, formularz E 111).

Iniekcja - to wprowadzenie roztworu (najczęściej leku) do tkanki za pomocą strzykawki z igłą

Klasyfikacja ICD - 10 - Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych (Kategorie 3-znakowe)

Leczenie, terapia - szereg czynności medycznych, z użyciem stosownych leków i aparatury, zmierzających do przywrócenia równowagi (homeostazy) organizmu dotkniętego chorobą lub kalectwem

Lista oczekujących na świadczenie - wykaz pacjentów oczekujących na udzielenie świadczenia z przyporządkowanym danemu pacjentowi terminem udzielenia świadczenia opieki zdrowotnej

Okres ważności dokumentu ubezpieczenia - okres upływający do końca miesiąca, w którym aktualizowano dokument, lub za który zapłacono składkę, plus następne 30 dni

Operacja, zabieg operacyjny, zabieg chirurgiczny - to wszelkiego rodzaju zabiegi na narządach i tkankach ciała, służące poprawie stanu zdrowia i samopoczucia chorego, bądź postępowanie diagnostyczne przeprowadzane w taki sposób

Opieka medyczna - zespół świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych, pielęgnacyjnych i rehabilitacyjnych udzielanych przez instytucje służby zdrowia

Pacjent - świadczeniobiorca zgłaszający się w celu otrzymania świadczenia medycznego

Profilaktyka - jest nauką oraz kompleksową wielokierunkową działalnością praktyczną, której celem jest utrzymanie i przywracanie zdrowia oraz zapobieganie występowaniu chorób oraz rehabilitacja po przebytych chorobach i zabiegach operacyjnych

Rejestracja - założenie dokumentacji pacjenta w formie elektronicznej i papierowej oraz przekazanie jej do danej poradni. Dokumentacja musi być kompletna i zawierać dane osobowe pacjenta, dane ze skierowania i dowodu ubezpieczenia, które uzupełnia się na podstawie dowodu tożsamości, skierowania oraz dokumentu potwierdzającego ubezpieczenie